

OTİZMLİ ÇOCUKLARDAKİ KONUŞMA PROBLEMLERİNE ÇOCUK ŞARKILARININ ETKİLERİNİN ÖĞRETMENLERİN GÖRÜŞLERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

Evaluation of the Effects of Children's Songs on Speech Problems in Children with Autism According to Teachers' Opinions

DOI NO: 10.5578/amrj.67929

Özlem OYMAN ÖZORAK¹

Özet

Günümüz toplumu çeşitli engelleri olan bireylerin toplumsal yaşam içerisinde daha fazla yer alabilmesine olanak sağlamaktadır. Bununla birlikte alacakları eğitim oldukça büyük önem taşımaktadır ve toplumsal yaşama uyum sağlamalarına destek olacak şekilde planlanmasını gerektirmektedir. Bu araştırmada konuşma bozuklukları olan otizmliler çocukların aldıkları tedavi ve eğitimin beraberinde kullanılacak çocuk şarkılarının, eğitim ve terapi sürecine katkısının olup olmadığı ele alınmaya çalışılmıştır. Otizmliler çocukların terapi sürecinde uygulanan çocuk şarkılarının konuşma bozukluklarını ne yönde etkilediğini anlamak amacıyla bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu yapılan araştırma kapsamında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Kütahya Fethi Güzen Özel Eğitim Uygulama Merkezi (OÇEM) 'de iki otizmliler çocukla bir eğitim-öğretim yılı süresince bire bir uygulamalı olarak çalışılmış, beş oturumlu bir süreç incelenerek öğretmenlerin bu süreçte çocuk şarkılarının yararlı olup olmadığını değerlendirmeleri istenmiştir. Araştırma kapsamına alınan çocuklarla gerçekleştirilen çalışmalarda, araştırmacı tarafından belirlenen, düzeylerine ve konuşma becerilerine katkısı olacağı düşünülen şarkılar ve ritimler vasıtasıyla oyunlar uygulanmıştır. Görüşlerine başvuru alan öğretmenlerin sorulara verdikleri cevaplar tablo haline getirilmiş ve değerlendirilmiştir.

Bu çalışma sonunda konuşma bozukluklarına neden olan genetik, fiziksel veya çevresel faktörlerin terapi çalışmalarını gerektirdiği gerçeğine dayalı olarak, çocuk şarkılarının konuşma bozuklukları olan otizmliler çocukların eğitimlerinde destekleyici bir uygulama olabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Şarkıları, Otizm, Konuşma Bozuklukları.

---

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi, Müzik Öğretmeni, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Anasanat Dalı ozlemoyman@gmail.com

* Bu makale Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde Tamamlanan “Çocuk Şarkılarının Otizmliler Çocuklardaki Konuşma Problemlerine Etkileri” adlı yüksek lisans tezinden yararlanılarak hazırlanmıştır.

Abstract

Society nowadays enables individuals with various disabilities to take part in social life more. Moreover, education that they take has great importance and it has to be planned to support their orientation to social life. In this research, the treatment and education of autistic children with speech disorders were accompanied by the question of whether or not children's songs could be supported in this process. The study was carried on in order to understand how children's songs that are implemented in the process of treatment of autistic children affect their speech disorders. In the content of the research in Kütahya Fethi Güzen Special Education Implementation Center (OÇEM) which was affiliated to the Ministry of National Education, two autism children were studied one to one during the academic year, in this process, teachers were asked to evaluate whether the child songs are useful or not by examining five sessions time course. In the studies conducted with children who are selected for research content, with the songs and rhythms determined by the researcher and thought to contribute to children's levels and speaking skills, plays were applied. The answers given by the teachers to the questions were tabulated and evaluated.

In the result of this research, based on the fact that genetic physical or environmental factors necessitate therapy studies, it was concluded that children's songs could be a supportive practice in the education of autistic children with speech disorders.

Keywords: *Children Songs, Autism, Speech Disorders.*

GİRİŞ

Günümüzün toplumsal yapısı engelli veya çeşitli açılardan engelleri olan bireylerin toplumsal yaşama daha fazla katılmalarını ve çeşitli etkinliklerde yer almalarını gerektirmektedir. Bu nedenle çok küçük yaşlardan itibaren başlayan eğitim sayesinde söz konusu engellerin yaşam standartlarına olan etkileri en aza indirilebilmektedir.

Otizmin Nedenleri ve Tanı Ölçüleri

Türk Dil Kurumunun güncel Türkçe sözlüğünde otizmin kelime anlamı “içe yöneliklik” olarak geçmektedir (<http://www.tdk.gov.tr>). Millî Eğitim Bakanlığı (MEB) “eğitim uygulamaları çerçevesinde otistik bireyi; sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılığı erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve bu özellikleri nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey” şeklinde tanımlamıştır (www.orgm.meb.gov.tr).

Otizmin nedeni henüz tam olarak belirlenememiştir. Hatta hastalık, bozukluk, farklılık olarak çeşitli şekillerde tanımlanmakta olup birçok araştırma dalını kucaklayan bilim dünyasında ve günlük hayatta özel bir tanımda fikir birliği oluşmamıştır. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı otizmi bozukluk olarak tanımlamış ve tek bir nedeni olmadığını belirterek, birçok faktörün bir araya gelmesiyle oluştuğunun düşünüldüğünü kaydetmiştir. Otizmlili bireylerde beynin çalışma şeklinin farklı olduğunu belirten açıklamada “merkezi sinir sisteminde bir anormallik olduğu ve beyinde hücreler arasında mesaj taşıyan kimyasal iletilicilerde eksiklik ya da fazlalık olduğu” düşüncesini paylaşmıştır (<http://www.eyh.gov.tr>)

Bodur ve Soysal (2004)’a göre “Otizm tanısı koymak için gerekli olan koşullar şunlardır:

1. İletişim ve toplumsal gelişim alanlarında bozukluğun olması
2. Yineleyici, sınırlayıcı ilgi ve davranışlar
3. Bu alanlardaki bozuklukların 30 ay öncesinden görülmesi”.

Ayrıca, Otizm Erken Tanı Göstergeleri incelendiğinde, “göz temasında atipiklik, gözle izlemeye eksiklik, isme uygun yönelmelerin olmaması, taklit etmede eksiklik, sosyal gülümsemenin olmaması, etkiye yetersiz tepki, sosyal ilgi azlığı ve garip davranışlar sergileme (sürekli elini bir yere vurma, arabanın tekerleğini çevirme gibi), uzun süreli görsel dikkat eksikliği, 6. aylarda daha belirginleşen normal çocuklardan farklı postur ve tonus, ortamdaki bir nesneye sabitlenme ve olumlu etkileşime girememe, 12. aydan itibaren anlamsız sesler çıkarma, el-kol-baş hareketlerinin olmaması (örneğin: işaret etme, bay bay yapmama), 16. ayda tek sözcüklerin olmaması, 24. ayda kendiliğinden iki sözcüklü tümcelerin olmaması, Anne-babanın oyun ve etkileşim çabalarına tepki vermeme, stereotipik hareketler, yüz ifadesinin olmaması (sanki duygusuzmuş izlenimi uyandırma), uyaranlara karşı tuhaf tepki (hafif gürültüye abartılı tepki), annesine gerek duymuyormuş izlenimi, bakım verenler tarafından anlaşılma ve rahatlatılamaz huzursuzluk, yiyecekleri katı yeme sorunları” biçiminde ifade edilmektedir (Bodur ve Soysal, 2004).

Otizm tanısı konmuş bireylerde görülen bu problemler, toplumsal yaşama uyum ve kendi yaşamını başkalarına yük olmadan idare edebilme becerilerinin geliştirilmesiyle aşılabilmekte, terapötik sürecin titiz ve nitelikli bir şekilde yürütülmesiyle bazı durumlarda aşılması ya da daha ağır durumlarda kayda değer gelişmelerin elde edilmesine olanak sağlamaktadır. Özellikle iletişim sorunlarına yol açan konuşma bozuklukları üzerinde durulması gereken ve ayrıca terapi gerektirdiği düşünülen bir problem olarak görülmektedir.

Bir fikrin oluşması ve bunların sözlü ya da yazılı aktarılması beynin kendimizi ifade etmemizi sağlayan mükemmel işlevlerinden biridir. Karaaslan (2004)'a göre dil ile zihinsel gelişim arasında önemli bir ilişki bulunmaktadır. Ege (1994) ise, dil yetersizliği olan çocukların, dilin birçok alanında zorluklarla karşılaşabileceğini belirtir ve bu çocukların konuşma dilini anlamalarından çok, kendilerini konuşma diliyle ifade etmelerinde daha fazla zorluk çektiklerini dile getirir. Dil gelişimi çok küçük yaşlardan itibaren başlamaktadır ve toplumsal açıdan insan yaşamında oldukça önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir ve dil gelişimini etkileyen önemli faktörler arasında biyolojik, demografik, sosyolojik, ekonomik durumlar gösterilebilir.

Dil gelişimi yeterli olmayan ve otizm tanısı konmuş bireylerde toplumsal yaşama uyum ve ihtiyaçlarını ifade edebilme becerisi kazandırma amacıyla verilmesi gereken eğitim sürecine konuşma eğitimi de eklenmektedir. Dil ve konuşma öğrenilen bir davranıştır ve her birey için bu süreç aynı basamakları takip ederek işlemektedir.

“Çocuklar doğdukları andan, hatta anne karnından itibaren tanıştıkları sesleri büyüdükçe daha iyi algılar ve yorumlar. Müziksel sesleri ayırt etmesiyle müziksel gelişim süreci de başlamış olur” (Göncü, 2002: 12).

Çocukların konuşma gelişimlerinde ve eğitim süreçlerinde çocuk şarkıları önemli bir araç olarak kullanılmaktadır. “Çocuk şarkıları çocukların yaş ve gelişim özellikleri dikkate alınarak yazılmakta ya da öyle olması beklenmektedir. Çocukların gelişim özelliklerine göre son derece basit ezgili, basit sözlü, birkaç kelimeden oluşan çocuk şarkıları bulunmaktadır. Çeşitli enstrümanların eşliğinde çalınmış ve yine Orff çalgıları eşliğinde seslendirilmeye uygun çocuk şarkılarının normal çocukların dil ve iletişim becerilerini geliştirdiği, okul ve koro çalışmalarında gözlemlenmekte ve etkileri açıkça görülmektedir” (Türkmen, 2012: 211).

Eğitim müziklerinin bu katkı sağlayıcı yapısı terapi çalışmalarında da kullanılacaklarını düşündürmektedir. Çoban(2005)'a göre otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocuklarda müzikle tedavi uygulamalarının odaklandığı alanlar, “kaba ve ince motor yeteneğinin geliştirilmesi, dikkat süresinin artırılması, beden farkındalığının geliştirilmesi, kendilik kavramının geliştirilmesi, sosyal becerilerin geliştirilmesi, sözel ve sözel olmayan iletişimin geliştirilmesi, okul öncesi ve temel eğitim kavramlarının öğretiminin kolaylaştırılması, tekrarlayıcı davranışların değiştirilmesi,

bunaltı, öfke davranışlarının değiştirilmesi, görme, işitme, dokunma gibi duyuların algılanması ve bunların hareket sistemiyle irtibatının sağlanması” biçiminde belirtilmiştir. Bu alanların geliştirilmesi için seslendirme alıştırmaları yapılabilir, şarkı söyleme ve bedenle eşlik etme, dans, ritmik çalışmalar, taklit teknikleri, müzikal oyunlar, müzik aletleri vb araçlar kullanılabilir.

Otistik çocukların müzikle tedavi sürecinde izlenen basamaklar,

- “1. Dil gelişimi
2. Sosyal ve duygusal gelişim
3. Okul öncesi kavram gelişimi

4. Duygusal ve hareketsetel gelişim” (Çoban, 2005) biçiminde ifade edilmektedir.

Bu izlenen basamaklar dikkate alındığında dil gelişimi otizimli çocukların eğitiminde ilk basamağı oluşturmaktadır ve otistik çocukların toplumsallaşmalarının da temelini teşkil etmektedir.

Otizimde Eğitim

Eğitim bireyin hayatında her alanda önemli bir yer tutmaktadır ve ilgi alanı, yetenek düzeyi, hazırbulunuşluk durumu, uygulamada kullanılabilirlik öğeleri açısından doğru uygulandığı takdirde ne kadar erken yaşta başlarsa bireydeki etkisi de doğru orantıyla artmaktadır.

Devletin otizimli çocuklar için özel eğitim sağladığı kurumlar bulunmaktadır. Kısa adı OÇEM olan Otistik Çocuklar Eğitim Merkezi, MEB’in OÇEM Yönergesinin Tebliğler Dergisinde (2004, madde 5) belirtildiği şekilde “Otistik çocuklar eğitim merkezleri, ilköğretim okullarının bünyesinde açılmış ya da özel eğitim sınıfı seviyesinde faaliyet gösteren bağımsız olarak açılan, tıbbî ve eğitsel tanısı konulmuş otistik özellikler gösteren, 3-15 yaş grubundaki çocukların bireyselleştirilmiş eğitim programlarıyla kaynaştırma, grup ve birebir eğitim uygulayan özel eğitim kurumlarıdır” (MEB, 2004).

Kütahya’da otizimli çocuklar için eğitim veren devlet okulları Çinikent, Fethi Güzen ve Yavuz Sultan Selim isimleriyle faaliyetlerini sürdürmekte ve bu isimlerin altında özel eğitim ilkokulu, özel eğitim ortaokulu, özel eğitim mesleki eğitim merkezi(okulu), özel eğitim iş uygulama merkezi şeklinde bölümlere ayrılmaktadır. Bu okullardan Fethi Güzen Özel Eğitim Uygulama Merkezi araştırmaya konu olan ve araştırma sırasında yalnızca otizimli çocukların eğitim aldığı

okuldur. Eski adıyla OÇEM olarak bilinmektedir. Bu okulların yanı sıra MEB'e bağlı özel olarak eğitim veren özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri de bulunmaktadır.

Bu araştırmada, bu görüşlerden yola çıkarak otizmlili çocuklardaki konuşma problemleri ele alınmaya çalışılmış, çocuk şarkılarının terapi sürecine olan etkileri eğitimcilerin görüşleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma betimsel yöntemlere dayalı olarak yürütülmüş, nitel bir çalışmadır. Araştırmanın problem cümlesi “Öğretmenlere göre, otizm tanısı konmuş bireylerin konuşma bozukluklarında çocuk şarkıları bir eğitim veya terapi aracı olarak kullanılabilir mi?” biçiminde belirlenmiştir. Bu problem cümlesine dayalı olarak araştırma, “Öğretmenlerin, otizm tanısı konmuş çocukların konuşma bozukluklarında çocuk şarkılarının kullanımına ilişkin görüşleri nelerdir?” ve “Öğretmenlerin uyguladıkları müzik eğitimini nasıl planlamaktadırlar?” Soruları çerçevesinde incelenmeye çalışılmıştır.

Araştırma, Fethi Güzen Özel Eğitim Uygulama Merkezi'nde görev yapmakta olan öğretmenlerden gönüllü olarak katılanlarla yürütülmüştür. İki öğrenci üzerinde gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin öğretmenlerinin görüşleri değerlendirilerek, çocuk şarkılarının otizmlili çocukların konuşma problemlerine olan etkileri değerlendirilmiştir. Bu amaçla iki çocuk şarkısı öğretmenlerin görüş ve tavsiyeleri alınarak çalışmalarda kullanılmıştır.

Araştırmacının yaptığı çalışmalarda tekrarlanan “Minik Kuş” ve “Ali Baba'nın Çiftliği” şarkılarının tamamı baştan sona en az iki kez olmak üzere tekrarlanmıştır. Tek ses veya kelimeyi tekrarlamamanın çocuğu sıkacağı tahmin edildiğinden şarkının içinde geçen tüm sözler seslendirilmiştir. Şarkıları araştırmacı başlatmıştır. Şarkı sırasında bazı sözleri söyleyerek çocuklardan seslendirmelerini beklemiştir. Söyleyebildikleri kısımlarda çocuklar şarkıdaki sesleri çıkarmışlardır. B Öğrencisinde konuşma son derece geri seviyede ve ilerleme son derece yavaş düzeyde olduğundan çıkarabildiği ses ve hecelerde büyük bir gelişim sağlanamamıştır. A Öğrencisinde konuşmaya istek olduğu hem öğretmenler tarafından belirtilmiş hem de araştırmacı tarafından gözlemlenmiştir. A Öğrencisindeki algı seviyesi ve konuşma becerisi B öğrencisine göre daha iyi düzeydedir. Öğretmenler kendi yaptıkları diğer derslerde de çocuk şarkılarıyla

öğretime başvurduklarını ve şarkıların çocukların öğrenmelerine katkı sağladığını gözlemlediklerini ve bu yüzden araştırma için yapılan müzik dersinin de bu gelişmeye katkı sağladığına inandıklarını ifade etmişlerdir. Bu gelişimin müzik dışındaki etkenlerin de bulunduğu bir süreç olduğunu ancak çocuk şarkılarının sağlanan kazanımlarda önemli bir yer tuttuğunu beyan etmişlerdir.

Tablo 1. Araştırmaya Katkıda Bulunan Öğretmenlerin Demografik Özellikleri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	3	42,8
	Erkek	4	57,1
Yaş	20-25	1	14,2
	26-35	5	71,4
	36-45	1	14,2
Eğitim Durumu	Lisans Mezunu	7	100
	Lisans Üstü	0	0

Araştırmaya dahil olan öğretmenlerin üçü kadın, dördü erkektir. Ortalama yaş aralığının orta yaşın başlarında olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin tümü üniversitede lisans eğitimi görmüştür. Yüksek lisansa devam etmekte olan öğretmenler de bulunmaktadır ancak tabloda mezuniyet esas alınmıştır.

Tablo 2. Fethi Güzen Özel Eğitim Uygulama Merkezi'nde (OÇEM) Çalışan Öğretmenlerin Öğretmenlik Görev Sürelerine ve Branşlarına İlişkin Bilgileri

1. Uzman	7 yıl	Özel Eğitim Sınıf Öğretmeni
2. Uzman	1 yıl	Özel Eğitim Sınıf Öğretmeni
3. Uzman	7 yıl	Özel Eğitim Sınıf Öğretmeni
4. Uzman	1 yıl	Özel Eğitim Sınıf Öğretmeni
5. Uzman	3 yıl	Okul PDR Öğretmeni
6. Uzman	6 yıl	Okul Müdürü
7. Uzman	1 yıl	Müzik Öğretmeni

Araştırmanın yapıldığı okulda araştırmaya dahil olan öğretmenlerden dördü özel eğitim sınıfında görevlidir. Araştırma kapsamında çalışılan öğrencilerden A öğrencisi tablodaki ilk iki uzmanın görevli olduğu sınıfta, B öğrencisi tabloda üç ve dördüncü sırada yer alan uzmanların görevli olduğu sınıfta eğitim görmektedir. Son uzman ise görevlendirmeyeyle (kadrosu bir başka okulda bulunan)

bu okulda Müzik Öğretmeni olarak öğrencilerin müzik derslerine girmektedir.

BULGULAR

Tablo 3. OÇEM’deki Öğretmenlerin Mesleki Tecrübelerine İlişkin Aktarımları

Daha önce özel eğitim merkezleriyle ilgili tecrübeniz oldu mu?	
1. Uzman	Üniversitedeyken oldu tabii. Staja gittik.
2. Uzman	2013 yılında mezun oldum. Altı ay işitme-konuşma merkezi, sadece işitme-konuşma eğitimi veren bir özel eğitim rehabilitasyon merkezinde çalıştım Ankara’ da. Daha sonra bir buçuk yıl Eskişehir’de özel eğitim rehabilitasyon merkezinde çalıştım. Ağırlıklı olarak çalıştığım çocuklar, alanım gereği de mezun olduğum alan gereği de işitme engelli çocuklarla çalıştım ve gecikmiş konuşma, konuşma geriliği olan, konuşma bozukluğu olan çocuklarla çalıştım. Otizmle ilgili aldığım eğitim şöyle: Dört yıllık eğitim süresi içinde, üniversitede genel bir özel eğitim dersi aldık. Sadece buydu ama çalışırken çalıştığım kurumlarda gördüm.
3. Uzman	7 yıldan beri özel eğitim alanında çalışıyorum. Otistik çocuklar eğitimi üzerine 7 yıldan beri çalışmaktayım. Ondan öncesinde rehabilitasyon merkezinde 2 yıl görev yaptım. Şu ana kadar yani 300-500 çocuk olmuştur hani kişisel anlamda ama grup anlamında tabii burada farklı gruplarla çalıştım yani. Yetişkinlerle çalıştım bundan önce.
4. Uzman	Üniversiteyi bitirdikten sonra yazın kendi memleketimde (Uşak) özel rehabilitasyon merkezinde çalıştım. Ondan sonra da eylül atamasıyla birlikte buraya Kütahya OÇEM’ e geldim. Yazdan önce de yaklaşık 4-5 tane bireysel öğrencim vardı. Hepsi otizliydi.
5. Uzman	Ön bilgi vardı özel eğitimle ilgili. İlk başta lisans döneminde oldu. Detaylı bilgiyi açıkçası çalışmaya başladıktan sonra edindim. Çocukların yaptıkları, yaşantıları, aileler, genelde burada edindiğim tecrübelerle bilgi sahibi oldum diyebilirim.
6. Uzman	18 yıldan beri mental retardasyon ve otizmi çocuklara hizmet veren kurumlarda öğretmen ve idareci olarak çalışmaktayım. Ben kendim daha önceki tecrübelerim mental retardasyonlu öğrencilerde Çınkent’ te, Rehberlik Araştırma Merkezi’ nde (RAM) çalıştım. Bu konuda öğrencilerle bir tecrübem, deneyimim var. İdareci olmadan önce öğretmen olarak görev yaptım. Yaklaşık 12 yıl civarında öğretmenliğim var, 6 yıldır da idareciyim. Toplamda 18 yıldır görev yapmaktayım.
7. Uzman	Tecrübem olmadı. Mesleki tecrübelerimden faydalandım.

Uzmanların tecrübeleri değişkenlik göstermektedir ancak özel eğitim alanında lisans eğitimi görenler teorik bilgilerin yanı sıra genellikle okul stajlarında uygulamalı bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. OÇEM’deki Öğretmenlerin Uyguladıkları Müzik Eğitime İlişkin Görüşler

Fethi Güzen Özel Eğitim ve İş Uygulama Merkezi’deki (OÇEM) uyguladığınız müzik eğitimini nasıl planladığınızı kısaca açıkla mısınız? Derste en çok kullandığınız yöntem ve etkinlikler nelerdir?	
1. Uzman	Mesela bazı çocuk “Ali Baba” diyebiliyor, “çiftliğinde” bunu söyleyemiyor. O zaman “Ali Baba” yı o başlatıyorsa biz “çiftliğinde bir inek var” diyoruz. Sonra o “mööö mööö!” diyor, sonra tekrar “Ali Baba” yı o söylüyor, “çiftliğinde bir eşek var” diyoruz, o “aaııı aaııı!” diyor mesela. Böyle kullanıyoruz ya da işte, iletişim kurmayan otizmli çocuklar için de başlatıp sürdürmeye yönelik çalışıyoruz.
2. Uzman	Bu derslerde açıkçası çocuk şarkıları söylüyorduk. Hikâye kitabı bakarken o hikaye kitabına çocuk şarkısı yerleştiriyorum. Hayvan seslerini çalışırken de “Ali Baba’nın Çiftliği” ya da hikâye kitapları, resimli kartlar, onları kullanıyorduk. Ama mutlaka çocuk şarkısına yer veriyorduk.
3. Uzman	Masa başında hayvanlarla oynarken en basiti “Ali Baba’ nın Çiftliği” ni söylettiriyoruz. İşte çeşitli şarkılarımız var seslerle ilgili. “Mini Mini Bir Kuş”ta mesela “cik cik” sesini, “Ali Baba’ nın Çiftliği” nde “me” sesleri, “mö” sesi, “aaa-iii” sesleri sesli harfler olarak bunun gibi sesleri taklit etmesini çalıştırdık yani. Bayağı da etkili olduğunu düşünüyoruz zaten. Yöntemlerimiz içerisinde de müziğin içerisine gömülü olarak öğrettiğimiz doğrudur yani. Özel eğitimde kitap yok. Herhangi bir kılavuz falan da yok. Kılavuz 2010 yılında yayımlanan yaygın gelişimsel bozukluk (YGB) kılavuzu var, yani eğitim müfredatı var...Yani biz normal okul öncesi eğitiminde kullanılan ...“Mini Mini Bir Kuş”, “Ali Baba’nın Çiftliği”, “Arı Vız Vız Vız” gibi şarkılarla öğretmeye çalışıyoruz ama tabii özel bir yöntemin olmasını biz de isteriz.
4. Uzman	Müziği pekiştirec olarak kullandığımız oluyor. Ekolalisi olan bir öğrencim var. Bu tekrarları yok etmek için tekerlemelerin dışında bir sürü şarkı öğretmeye çalışıyorum. Şarkının başını söylüyorum, benim söylediğimi tekrar etmek yerine devamını getiriyor mesela şarkının ve aynı zamanda çocukta mesela dönem başında ritim duygusu yoktu. Her şey donuk ve düz yazı gibi söylüyordu, söylediğim şeyleri tekrar ediyordu ama şu an mesela ben bir parça tonlarıyla söylediğimde aynı şekilde bana karşılık verebiliyor.
5. Uzman	Ailelerle daha da iç içeyim çocuklardan ziyade. Bazı aileler mesela çocukların ritim kulağı olduğunu düşünüyorlar, müziğe ilgisi olabilir mi diye soruyorlar ama ben bu konuda uzman biri olmadığım için...alanla alakalı birine en azından sorumlu yönlendiriyorum.... Çocuklarını kesinlikle bu yönde eğitim alması gerekiyor diye düşünüyorum.
6. Uzman	Müzik ve oyun bizim okulumuzun vazgeçilmez bir eğitim metodu diyebilirim. Çocuklarımıza hem derslerin akademik çalışmalarda hem oyun becerilerinde müzik en çok ve sıklıkla kullandığımız bir faaliyet, onu ifade edebilirim.
7. Uzman	Okulun imkanları doğrultusunda daha çok çalgılar üzerinde durdum, derslerde yaparak yaşayarak öğretim tekniğini kullanarak çocukların

	ilgileriyle onlara başarma duygusunu tattırarak bir yol izledim. Bireysel ve grup etkinlikleriyle psiko-sosyal düzeyde onların etkileşimlerini sağlamaya çalıştım.
--	--

Öğretmenler, müzik bilgileri çerçevesinde öğrencilere fayda sağlamaya çalıştıklarını, genellikle deneme-yanılma ya da birbirlerine aktarımda bulunma yoluyla tecrübe edindiklerini belirtmektedirler. Araştırmaya konu olan uzmanlardan bazıları kuruma görevlendirmesi olan müzik öğretmeniyle yeterli etkileşimi sağlayamadıklarını belirtmişlerdir. Müzik öğretmeni bireysel ve grup etkinlikleri sağladığını belirtmiştir.

Tablo 5. OÇEM' deki Öğretmenlerin Derste Kullanılan Çocuk Şarkılarına Dair Görüşleri

Derste çocuk şarkılarına yer veriyor musunuz? Yer veriyorsanız bu çocuk şarkıları nelerdir ve ne şekilde (enstrümanla eşlik, taklit, oyun, canlandırma yöntemleri gibi) seslendiriyorsunuz? A ve B öğrencileri bunlara eşlik ederler mi / ne şekilde eşlik etmektedirler?	
1. Uzman	Veriyoruz. Mesela, çocuk, şarkının tamamını söylemiyor. Başlatmıyor mesela, şarkıyı biz başlatıyoruz, duruyoruz mesela, çocuğun söylemesini sağlıyoruz. O da böyle söylüyor, sonra söylemek istemiyor, duruyor. Sonra orasını biz söylüyoruz, tekrar onun söylemesini sağlıyoruz... Aslında (kurumdaki müzik öğretmeniyle yapılan müzik derslerinde) çok şarkı seslendirilmiyor. Müzik öğretmenimiz genelde darbuka getiriyor. Mesela ritim çalmaya yönelik ders yapıyor. Çocuk şarkısı söylemiyor yani. Söyletmiyor da... Sadece ritim tutmayla ilgili... Davul ve darbukayla ritim tutmaya yönelik ders yapıyor. Yaptı bu sene boyunca.
2. Uzman	Müzik dersinde küçük bir darbuka var, (müzik) öğretmenimiz onu getiriyor. Yani ikinci dönemin, bir yılın başından beri... Ya da müzik sınıfına çıktığımızda, bateri var, davul var, bazen müzik sınıfını da çıkıyoruz, çıkıyorduk; orada da bateri, davul kullanıyordu. Burada da geldiğinde darbuka getiriyor. A öğrencisinin böyle bir istek var, baterinin başına geçip çalma ya da işte, darbukaya vurma isteği var, isteği var ama bunu çok ritimli yapamıyor ama yapmak istiyor, yani sürekli almak istiyor onu. Ya da mesela şarkı söylerken öğretmenimiz darbukayla kendi ritim yaparak şarkı söylüyorduk sınıfta biz alkış yaparak. Çok mutlu oluyor, böyle gözlerinin içi gülüyor, ellerini çırpıyor. Yeni öğretmenimiz tableten hayvan sesleri çalıştırıyordu. Hani hayvanın sesi var, onu olduğu yere götürmek, kaynağına... Ses kaynağı tanıma... Onlarda çok iyi zaten. (Müzik Öğretmeni) birkaç kez de gitar çaldı, bağlama çaldı galiba.
3. Uzman	Çocuk şarkılarını eş zamanlı ipucuyla öğretmeye çalışıyoruz. Yani önce biz söylüyoruz, (sonra) çocuğun söylemesini bekliyoruz. Eğer konuşursa -konuşan çocuğa şarkı öğretiminde yani- biz söylüyoruz, o söylüyor. Şimdi çocuk, mesela çocuk şarkısının bir kıtasını söylüyoruz ya da bir kelimesini söylüyoruz ya da bir cümlesini söylüyoruz -çocuğun düzeyine göre farklılaşıyor- çocuk, biz

	<p>söylüyoruz, ona tekrar ettiriyoruz ya da güzel söylediği için onu pekiştiriyoruz. Yani bu, uygulamalı davranış analizine göre eş zamanlı ipucuyla öğretim yöntemine dayalı olarak çalışılıyor.</p> <p>B öğrencisinin bağlamadan çok davula ilgisi olduğunu düşünüyorum çünkü bağlama onu çok alakadar etmiyor gibi davranıyor sınıfta. Belki çocuk şarkıları çalınsa bağlamayla olabilir ama nitekim çok da çocuk şarkısı çalmadılar yani. Yani okulda diğer çocuklara yönelik şeyler yapılmıştır, onu da bilmiyorum yani. Bağlamaya pek ilgisi yoktu ama davul ve üflemeli şeylere daha çok ilgisi olduğunu zannediyorum ama onlar da kullanılmadı.</p>
4. Uzman	<p>Sınıfımızdan dört çocuğun üçü konuşamadığı için, sadece bir tanesi ritim yapıyor, bir tanesi dediğim gibi yeni yeni şarkı söylüyor. Biz çalışıyoruz, çaldığımızı dinliyorlar ya da bazen eşlik etmeye çalışıyorlar. Bunu yapıyoruz. Sadece müzik dersleri değil, genel bütün derslerde pekiştirici olarak kullanıyoruz çocuk şarkılarını. Bazı görselleri de var, videoları da var. Videolarıyla birlikte kullanıyoruz çocuk şarkılarını. (B Öğrencisi) bir enstrümanla bir şey yapmadı. Ses olarak da hayvan seslerinde, dediğim gibi, çocuk şarkılarını, o tarzda şeyleri kullanıyoruz ve müzik öğretmeni bir şarkı söylerken ona, ağzından onlar çıkmasa bile bir şekilde eşlik ederek geçti müzik derslerimiz. Yani şimdi (kuruma müzik öğretmeni geldiğinde) müzik derslerine ekstradan yapılabilecek şeyler ne kadar yapıldı, tartışılır, yani ne verilebilirdi de verilmedi, bunu tartışmak lazım ama dediğim gibi (B) ritim duygusu var.</p>
5. Uzman	<p>Talebim oldu açıkçası sene başında (kurumdaki müzik) öğretmenden. Yani velilerin çok istekli, hevesli olduğuna dair bir görüşmem oldu ama olumlu yönde bir ilerlememiz olmadı. O yüzden yarım kaldı.</p>
6. Uzman	<p>Zaten biz sınıfta derste konuşma bozukluğu olan çocuklarda, “Küçük Kurbağa” dan tutun, hani bilebildiğimiz tüm çocuk şarkılarını sınıfta çok sık kullanırız. Kullanmak da zorundayız. Çünkü çocuklarda kazanım elde etmek, özellikle konuşma bozukluğu otizmlili öğrencilerde bir kavramı -bu matematiksel bir kavram da olur- oyun ve müzikle daha hızlı yol aldığımızı söyleyebilirim ve yol aldığımızı da gördük. Çoğu öğrencimizin, hemen hemen tamamına yakın öğrencimizin ya konuşma, iletişim becerileri hiç yok ya da çok sınırlı, kısıtlı, bir-iki, üç-beş kelime ama ... çok yol kat ettik. Akademik alanda da 72 öğrenci en zor alanlarında 25 öğrenciyle biz okuma-yazma çalıştık ve bu yönde kazanım elde ettik. Bunu da yaparken hepsini, oyun, çocuk şarkılarıyla birlikte -en sık kullanarak- yaptık. Yoksa başka türlü bizim başarılı olmamız mümkün değil.</p>
7. Uzman	<p>Elbette veriyorum. Ali Baba'nın Çiftliği'ni çok seviyorlar. Belirtmeliyim. Katılımın daha çok olduğu bir şarkı. Arı vız. Belirttiğiniz yöntemleri kullanıyorum. En çok da papağan tekniği. Alkışla, komutlarla tepkiler alıyorum.</p>

Uzmanlar müzik dersinin haricinde de her derste çocuk şarkılarından yararlandıklarını belirtmişlerdir. Çocuk şarkılarından özellikle araştırmaya da konu olan Minik Kuş ve Ali Baba'nın Çiftliği şarkılarını çalıştıklarını belirtmişlerdir. Bunların yanı sıra Arı, Kırmızı Balık, Küçük Kurbağa gibi çocuk şarkıları da çok sık tekrarlanan

şarkılar olarak belirtilmiştir. Bu şarkıları sınıf öğretmenleri kendileri çalıştırdıkları zaman genellikle görsel destekli kayıtlardan ders yaptıklarını belirtmişlerdir. Uzman kişilerden bağlama çalabilen sınıf öğretmeni kendi derslerinde bundan yararlandığını belirtmiştir. Uzmanlardan alınan bilgilere göre sınıfta konuşamayan öğrencilerin bulunması, konuşma seviyelerinin çok farklılık göstermesi nedeniyle müzikle ilgili olarak genelde alkış, ritim tutma veya dans etmek gibi eylemlerle dönüt almaktadırlar. Şarkı öğretmekte en çok izlenen yöntem ise şarkı sözlerini önce öğretmenin söylemesi, sonra öğrencinin tekrar etmesi şeklindeki “Papağan Yöntemi” dir. “İpucu Yöntemi” yle de şarkıların bir kısmının öğretmen tarafından söylenip bir kısmının öğrencinin söylemesi için boş bırakılması da izlenen yöntemlerin başında gelmektedir. Uzmanlar araştırmaya konu olan A ve B öğrencilerinin ikisinden de müzik derslerinde etkileşime girdiklerini söylemişlerdir. Alınan bilgilere göre A öğrencisinin çıkarabildiği sesler, hece ve kelimeler daha fazladır. Anlamlandırma düzeyi de B öğrencisine göre daha yüksektir. B Öğrencisi için alınan uzman görüşlerinde ritim duygusunun ön plana çıktığı belirtilmiştir. Müzik öğretmeni de söylenen çocuk şarkıları içerisinde “Ali Baba’nın Çiftliği” şarkısında katılımın daha çok olduğunu belirtmiştir.

Tablo 6. OÇEM’deki Öğretmenlerin Çocuk Şarkılarının Otizmli Çocuklardaki Konuşma Bozukluklarının Tedavisinde Destekleyici Bir Rolü Olup Olamayacağına Dair Görüşleri

Çocuk şarkılarının otizmli çocuklardaki konuşma bozukluklarının tedavisinde destekleyici bir rol oynadığını düşünür müsünüz?	
1. Uzman	Gelişim gecikmiş konuşmada sağlanıyor mesela. Yani çoğunlukla sağlanıyor çünkü şarkı özellikle küçük çocuklarda çok etkili gerçektir. Hem şarkıyı seviyorlar hem katılmak istiyorlar, eğlenceli buluyorlar. Çünkü sürekli ders yapmak da onları sıkıyor. Biz şarkıyı hemen her dakika söylüyoruzdur sanırım.
2. Uzman	Kendim de dil terapistleriyle birlikte çalıştığım için mesela Ankara’da çalıştığımız kurumda yabancıydı dil-konuşma terapisti, piyano çalıyordu ve piyanoyu etkin olarak kullanıyordu çocuklarda. Şarkıyı söylüyordu. Hatta bazen grup derslerine birlikte giriyorduk. “Ali Baba’nın Çiftliği” ni söyleyecekse eğer, çocukları oturtuyordu, evlerine birer tane müzik aleti, marakas, ritim çubuğu, bir şey veriyordu. Daha sonra kendisi çalıyordu, birlikte biz söylüyorduk. Ben de o sırada mesela hangi hayvanın söylüyorsa işte o hayvanı figür olarak dışarı çıkarıyorduk. Mesela “Küçük Kurbağa” yı söylerken dans ediyorlardı. Önce oldukları yerde ritim, ondan sonra sınıfın etrafında dolanarak hep birlikte grup dansı... Mesela davranış problemi olan öğrencilerde gruba uyum sağlama oldu, aktif katılım oldu, kendini rahat bir ortamda hissettiği için de bir iletişim kurma

	gereksinimi duyuyor. Bir de tabii mesela işte o hayvanları öğrenme ya da kelimeleri öğrenmede daha çok aklına geliyor çünkü şemalar oluşuyor.
3. Uzman	Destek olabileceğini düşünüyorum tabii ama tamamen konuşma bozukluklarının müzikle giderileceğini düşünmüyorum yani. Çünkü daha değişik yöntemler de var. Bir de konuşma bozukluğu, gelişim alanları içerisinde çok derin bir yapıya sahip... Diğer özbakım becerileri, akademik beceriler, motor becerileri gibi bir beceri değil. Yani çocuğun beyniyle alakalı... Çocuk, açıkçası konuşmayı öğrenecekse yani konuşacaksa süreç içerisinde çocuk bizim desteklememizle ya da müzikle ya da değişik yöntemlerle çocuk konuşuyor ama çocuk konuşmayacaksa ne yaparsak yapalım konuşmuyor. Yani gelişimiyle ilgili tamamen... Ama tabii ki destek olur müzik, müzikli eğitim, enstrüman. Hem çocuğu rahatlatır. Yani bu çocukların en önemli noktası da bu çocuklar sıkıntılı, sürekli ağlayan çocuklar, öfke nöbetleri olabilen çocuklar... Bu bağlamda da bu davranış bozukluklarının giderilmesine tabii yardımcı olarak eğitime daha iyi katılmaları sağlanabilir.
4. Uzman	Kesinlikle kullanılabilir. Konuşamayan çocuk olarak da düşünürsek bunun öncelikle ön koşulları vardır. Örneğin hayvan sesleri, taklitler, şunlar bunlar... Bunlar açısından çocuk şarkılarının faydası olabilir. Diğer açıdan da iletişim becerisi olmayan çocuklar için ya da yetersiz olan çocuklar için de söylenen şarkıların anlamları açısından, mesela “Dişlerini fırçala sen de sabah uyandıığında” diye başlıyor, ne zaman fırçaladın dişlerini, ne zaman fırçalarsın, sabah uyandığında, bu tarz şeylere faydası olabilir. İletişimi geliştirmeye ya da soru-cevap şeklinde faydası olabilir. Bir de dediğim gibi ekolaliyi yok etmek için de şarkıların faydası olabileceğini düşünüyorum, bizim çocuklarımızın algısına hitap edebilecek çocuk şarkıları olduğunu sanmıyorum. Yani bu eksik, yetersiz bence...
5. Uzman	Tabii ki de!... Öğretmenler arada hani en azından çocuğun sevdiği şarkıları açıp, ders aralarında mesela, bir etkinlikten diğerine geçerken bunları açmalı bence. Dinletmenin yararı da olur kesinlikle çünkü çocuk onu dinlerken bile dikkatini oraya veriyor ya da laptopa bakıyor, ne oluyor, orada bir hareket var gibi, müzikle birlikte oradaki çocuklar hareket ediyor falan diye, algıları gerçekten daha da açılıyor dinlediklerinde ya da mırıldanıyorlar, söylüyorlar. Bu konuşma bozukluğu dediğimiz şey... Yani bizim çocuklar hiç konuşmuyor. Otizmde otistik çocukların %50’si hayatları boyunca konuşmazlar zaten. O yüzden bu konuşma süreci çok uzun bir süreç... Üç yıl içerisinde baktığımda hani hiç konuşmayı atıyorum hani, tuvalet eğitiminde konuşmaya başlayan ya da hani bir-iki kelime söyleyenler oldu tabii ki de yani. Konuşanlar da oldu. Kullanılabilir. Müziğin ya da şarkı söylemenin konuşmaya olumlu yönde etkisinin olacağını düşünüyorum. Buna benzer örnekler de gördüm geçmişte.
6. Uzman	Kesinlikle düşünüyorum. Konuşma bozuklukları üzerinde ve iletişim becerileri üzerinde çocuk şarkılarının fevkalade önemli olduğunu düşünüyorum ki zaten bizim öğretmenlerimiz, bu alanda eğitim veren öğretmenlerimiz sadece dil-iletişim becerilerinde değil hemen hemen bütün derslerde çocuk şarkılarını çok sık kullanıyoruz. Bunu hem

	öğrencinin konuşma bozukluğundaki kelime haznesinin artması yönünde, yeni kelimeler, yeni kavramlar öğrenilmesi yönünde kullanıyoruz hem de onun için ara güdülemeler, ara motivasyon gerekli, ondan dolayı biz öğrencilerimizle sık sık çocuk şarkılarını birlikte söylüyoruz... Yine vurmali ve üfleli müzik aletlerini, enstrümanları derslerimizde sadece iletişim becerileri değil, bütün derslerimizde, matematik dersinde dahi çok sık kullanıyoruz. Ya dikkati dağılan öğrencinin dikkatini toparlamak için ya da yorulduğunu hissettiğimiz öğrenciyi mola arasında mutlaka çocuk şarkılarına... Olmazsa olmaz.
7. Uzman	Kesinlikle düşünüyorum. Yüzyıllardır insanlar üzerinde büyük etkileri olan bir rolü vardır müziğin.

Uzmanların tümü çocuk şarkılarının otizmlili çocukların konuşma problemlerini destekleyici nitelikte olduğunu düşünmektedir. Konuşmanın desteklenmesini yanı sıra günlük birtakım becerilerin kazandırılmasında da fayda sağladığı görüşünü belirtmişlerdir. Çocukların müzik sayesinde sosyalleştiklerinden bahsetmişlerdir. Kendilerine olan güvenlerinin arttığından ve ailelerinin de bundan dolayı mutlu olduklarında bahsetmişlerdir. Ayrıca otizmlili öğrencilerin dağılan dikkatlerini de toplama anlamında müziğin fayda sağlayıcı bir unsur olduğu dile getirmişlerdir. Çocuk şarkılarını hem öğrencinin konuşma bozukluğundaki kelime haznesinin artması yönünde, yeni kelimeler, yeni kavramlar öğrenilmesi yönünde hem de öğrencinin çalışmalar sırasında güdülenmesi yönünde kullandıklarını belirtmişlerdir. Uzmanlardan alınan görüşlere dayanarak otizmlili çocuklara yönelik bestelenen çocuk şarkılarına ihtiyaç duyulmaktadır.

Tablo 7. OÇEM’deki Öğretmenlerin Çocuk Şarkılarının Otizmlili Çocuklarda Müzik Terapi Yöntemi Olarak Kullanılıp Kullanılamayacağına Dair Görüşleri

Çocuk şarkıları otizmlili çocuklarda sizce müzik terapi yöntemi olarak kullanılabilir mi?	
1.Uzman	Kullanıyoruz genellikle çocuk şarkılarını. İletişime yönelik... Otizmde böyle kullanılıyor.
2. Uzman	Düşünüyorum. Yani detayını bilmediğim halde düşünüyorum çünkü sözcük dağarcığı zenginleştiriyor gerçekten. Bir öğrencimiz çok anlamsız sesler çıkarıyor. Dediğim gibi o ritme olan, ritim duygusu olan (çocuk) çok anlamsız sesler çıkarıyor ve anlamsız seslere başladığında mesela ben şarkı söylüyorsam susuyor, rahatlıyor, gülüyor.
3. Uzman	Müzik sadece çocuğun müzik yapması ya da ritim tutması ya da şarkı söylemesi bir amaçtan ziyade bizim için bir araç gibi oluyor. Çünkü çocuğu sıkıp -dersten sıkıntı olabileceks çocukta- yani sıkılıyorsa çocuk dersten o çocuğun rahatlamasını sağlıyor müzik.

4.Uzman	Bir öğrencimiz var, öfke nöbeti geçiriyor, günde yaklaşık yedi-sekiz kere öfke nöbeti geçirir. Haftanın iki saati müzik dersimiz var ve şu ana kadar hiçbir müzik dersinde çocuk öfkelenmedi. Sebebi ne? İnanılmaz bir bağlama merakı var çocuğun. Benim de branşım bağlama olduğu için müzik derslerinde genellikle sınıfımızda bağlama bulunuyor, ben ne zaman bağlama çalmaya başlarsam yerinden çıkıyor, kalkıyor ya kucağıma oturuyor ya bağlamayı almak istiyor ve eşlik etmeye çalışıyor. Bağlamayı kucağına verdiğimde kendince vuruyor, bir şeyler çıkarmaya çalışıyor ve ses çıkardıkça mutlu oluyor. En basiti böyle söyleyeyim. Bire bir yaşadığımız bir olay...
5.Uzman	Bence kullanılabilir çünkü konuşma terapistlerine baktığımız zaman genelde bizim çocuklarla çalışan insanlar değiller. Yani daha basit seviyedeki bozukluklarla uğraşıyorlar. O yüzden bizim çocuklar konuşma terapistlerine gittiklerinde, velilerden de bu şekilde geri dönüt geliyor, elleri boş geliyorlar açıkçası biraz. Belki o tür terapistler çocukların algı düzeylerini bilip ya da müziğe karşı alakalarının olduğunu bilip bu şekilde sizin bahsettiğiniz gibi konuşurlarsa ya da terapiye devam ettirilirse yararlı olur bence.
6. Uzman	Sayın öğretmenim, çok büyük bir açık bu, yani hiç bu yönde bir çalışma yok. Böyle bir ihtiyaç, çok yüksek derecede böyle bir ihtiyaç var. Çünkü ben böyle bir hizmet için – sadece müzik anlamında değil, tiyatro, teatral anlamda da – öğretmenlerimize bu yönde hizmet içi eğitim için sürekli bir interaktif şekilde verilmesi gerektiğini savunan bir kişiyim. Müzik eğitimi ve konuşma bozukluklarında, iletişim becerilerinde, oyun becerilerinde de müziğin bu kadar önemli olduğu, bizim okulumuzda...bir fen lisesi veya bir başka okula göre bizim okulumuzda üç ders görüyoruz biz: Birincisi müzik, ikincisi beden eğitimi, üçüncüsü görsel sanatlar... Çünkü bizim çocuklarımızın hayata sporla, müzikle ve sanatsal yönleriyle tutunabileceğini düşünüyoruz. Bu yönde çalışmalar... Onun için bu yönde hizmet içi eğitime bizim, benim de dahil olmak üzere ihtiyacımız olduğunu söyleyebilirim.
7. Uzman	Her çocukta olduğu gibi otizm çocuklarında da aynıdır. Onların sosyalleştirme açısından müthiş bir gelişimsel sürekli ifade eder. Bence yeteri kadar öğreticiler şarkılar ve onları da (otizm çocukları) toplumdaki kabullenmiş olursak eğitimin daha kalıcı ve seviyesel olabileceğini düşünüyorum. Yeter ki daha çok ilgi çalışma olsun öğretici tarafından.

Alınan uzman görüşlerine dayanarak çocuk şarkılarının araştırmaya konu olan ve okulda eğitim alan diğer çocukların üzerinde ruhsal dinginliğine, konuşmalarının gelişmesine ve kavramların öğrenilmesine dair büyük katkıları bulunduğu tespit edilmiştir. Uzmanlar eğitim alan bu öğrencilerin müzikle, sporla, resimle hayata tutunabileceklerinden bahsetmişleridir. Çocuk şarkılarının amaçtan çok araç gibi kullanıldığını belirten uzmanlar öğrencilerin sosyalleşmesinde de büyük katkıları olduğunu belirtmişlerdir. Bu

nedenle bu alanda bu alanda verilecek hizmet içi eğitimlerin olması gerektiğini belirtmişlerdir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Müziğin çocuk eğitimine olan katkıları bilinmektedir. Otizm spektrum bozukluğu tanısı almış çocuklarla yapılan müzik eğitimi veya müzik etkinliklerinin, bu çocuklara gelişim alanlarının birçoğunda kalıcı olumlu etkiler sağladığı birçok araştırmada ortaya çıkmıştır (Pektaş, 2016).

Yapılan araştırmada seçilen uygun çocuk şarkılarının konuşma bozukluklarının terapisinde destekleyici bir uygulama olduğu saptanmıştır. Tek başına yeterli olmamakta ancak konuşma terapi yöntemiyle veya dil-konuşma derslerinin beraberinde çocuk şarkılarının hem konuşma problemlerine dair çözüm sağlayıcı bir yöntem hem de şarkılarda geçen sözlerle kavramların öğretilmesiyle destekleyici bir unsur olduğu görüşüne varılmıştır. Otizmliler çocukların halihazırdaki derslerinin pek çoğunda özel eğitim alanındaki uzman kişilerce öğretme yöntemi olarak şarkılara başvurması bu görüşü desteklemektedir.

Şarkıları öğretirken kullanılan ritim aletlerinin çocukların konuşma bozukluğuna doğrudan etki etmediği ancak dolaylı etkisi olduğu kanaatine varılmıştır. Ritim işitsel hafızaya etki etmesinden dolayı kelimeleri bu yolla seslendirmede seçenek sunmuştur. Bu nedenle çocuk şarkılarında hem basit ritimlerin olması hem de sözcüklerin kolay taklit etmeye elverişli olması açısından konuşmalarını destekler nitelikte olduğu sonucuna varılmıştır. Çocukların bu yönde göstermiş oldukları bedensel faaliyetlerin, sözcükleri ritmik tonlama, anlamlandırma, kolay hatırlama ve karşıdaki kişiye ifade etmede çocuk şarkılarının üstlendiği görevi tekrar ortaya koymuştur.

Sınıf öğretmenlerinin konuşma çalışmalarına bu yolla yardım sağlanabileceği hatta derslerde müziksel heceleme ile çalışmaların daha farklı bir boyuta taşınabileceği, daha hızlı ve belirgin çözümler alınabileceği öngörülmektedir.

Araştırma sorularına cevap veren uzman kişilerce müzik dersinin konuşma bozukluğunu düzeltmede tek başına etkili olduğunu söylemek mümkün değilse de konuşması düzeltilemeyen çocuklarda bile ritim tutma becerisi, sakinleşme, sosyal ortama uyum sağlama

becerisi gibi başka alanlarda büyük bir yardımcı özellik taşıdığı belirtilmektedir.

Ayrıca uzmanlar otizmlı çocukların yetiştirilmesi amacıyla uygun çocuk şarkılarının düzenlenmesini ortaya koymuşlardır. Tekrarlanması istenen ya da kazandırılmak istenen seslerin, heceler, kelimelerin sürekli aynı şarkıların söylenilerek yapılması sıkıcılığa yol açabilmektedir. Araştırmada görüşü alınan özel eğitim alanındaki uzmanlar mezun oldukları üniversite bölümlerindeki müzik dersini çok az görmekte ve aldıkları müzik dersinde de sağlıklı ve algısı normal kabul edilen çocuklara öğretilen çocuk şarkılarına yer verildiğini belirtmişlerdir. İhtiyaç hissedilen alanda eğitim verecek uzman müzik öğretmenlerinin de olmaması bu konudaki eksikliği üst düzeye çıkarmaktadır. Otizmlı çocuklara yönelik ve sadece onların ihtiyaçları gözetilerek hazırlanmış daha basit ezgiler ve sözlerle bestelenmiş çocuk şarkılarına ihtiyaç olduğu görülmüş, bu alanda çalışan ve eğitim veren uzmanların müzik terapi konusunda eğitim almalarının ve yine bu alana özel yazılmış çocuk şarkılarının üretilmesinin gereği anlaşılmıştır. Bu araştırmanın konuya dikkat çekmesi ve müzik eğitimcilerinin bu alan yönelik çalışmalar yapmalarına teşvik etmesi umulmaktadır.

KAYNAKÇA

- Bodur, Ş. ve Soysal, Ş. (2004). Otizmin Erken Tanısı ve Önemi, STED (Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi), Sayı:10, cilt: 13, ss.394-398, Ankara.
- Çoban, A. (2005). Müzik Terapi. İstanbul: Timaş Yay.
- Ege, P. (1994). Çocuklarda Dil Bozuklukları ve Okul Başarısı. Özel Eğitim Dergisi, Cilt: 1, 4, s.3-9.
- Göncü,İ.Ö.(2002) 4-6 Yaş Anaokulu Çocuklarına Uygulanan Müzik Eğitiminin Müziksel Ses Ve İşitsel Algı Gelişimlerine Etkileri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 16 (İpekyolu Özel Sayısı), 2382-2392.
- Karaaslan, Ö. (2004). Kaynaştırma ve Alt Özel Sınıfa Devam Eden Eğitilebilir Zihinsel Engelli Çocukların Kelime Dağarcıkları Düzeyleri Bakımından Karşılaştırılmasının İncelenmesi, 13. Ulusal Özel Eğitim Kongresi Bildirileri- Özel Eğitimden Yansımalar, Kök Yayıncılık, Ankara, ss. 93-102.

Pektaş, S. (2016) Otizm Spektrum Bozukluğu Tanısı Almış Çocuklarda Müzik Eğitiminin Önemi. Sanat Eğitimi Dergisi. Cilt 4, Sayı 1, Volume 4, Issue 1, 4 (1), s.95-110.

Türkmen, E. F. (2012). Müzik Araştırmaları, Kocatepe Akademik Yayınevi, Afyonkarahisar

İnternet Kaynakları

<http://www.eyh.gov.tr>, T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü

<http://www.eyh.gov.tr/data/546cb698369dc54fc0b7412c/e02cd82173d8c15a05ced4b508564a4c.pdf>, alıntı tarihi: 26.05.2016.

http://orgm.meb.gov.tr/alt_sayfalar/otistik_cocuklar_egt_prg.html, alıntı tarihi: 14.06.2016.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.575d8d836785b2.46650232, alıntı tarihi: 25.05.2016.